

jenną, z dala od waszych ognisk rodzinnych? Jakież to nakaz spowodował, że mogąc waszą krwią, męstwem, odwagą i życiem zasługiwać się wspaniałej stronie świata, tej, która wam może dać tak obfity chleb, przyszlście tu służyć krajowi, który w porównaniu z Ameryką jest krajem ubogim, doświadczonym przez los tysiącami cierpień i braków?

Tym głosem, tym nakazem nieodpartym była niezagłuszona w waszych sercach żadnym oddaleniem, żadną rozłąką, wielka, szlachetna miłość ojczyzny.

To właśnie najświętsze uczucie miłości ojczyzny kazało wam wybrać nasze szare polskie szeregi. To uczucie miłości ojczyzny, w każdym prawym Polaku obecne i najwyższe, kazało wam przełamać wszystkie trudności i przybyć tu i walczyć o wolność tej ziemi, która wydała was, waszych ojców i dziadów.

Pokazaliście raz jeszcze światu, przykładem wszystkich naszych przodków rycerskich wiedzeni, że nie masz oddalenia, nie masz czasu, nie masz miejsca na świecie ogromnym, gdzie by do serc Polaków nie dotarł głos ojczyzny, wzywający ich do walki.

Walką i trudem, cierpieniem i krwią odnowiliście węzły, jakie was łączą z Polską. Wróciwszy do siedzib i na pola waszej dawnej pracy, krzewcie wszędzie pośród ziomków tę miłość, która wam przyświecała w ciężkich latach wojny, by tak, jak w tym okresie do was, w każdym następnym — do waszych dzieci i wnuków — zawsze mógł trafić przez wszystkie morza i odległości głos ojczyzny, wzywającej swych synów do czynu.

Józef Piłsudski.

LIST DO GENERAŁA SZEPTYCKIEGO

(29 marca 1920 r.)

Dnia 8 marca 1920 r. rozkaz Naczelnego Wodza zniósł dotychczasowy podział naszych sił zbrojnych, walczących na wschodzie, na t. zw. «fronty» i wprowadził podział całego frontu na cztery armie.

Gen. Szeptycki w związku z tym zarządzeniem przestał być dowódcą t. zw. frontu litewsko-białoruskiego i otrzymał dowództwo nad 4 armią, stojącą wtedy na odcinku Polesia i Berezyny.

Przy tej okazji Piłsudski napisał niżej przytoczony list, który podajemy według «Dziennika Rozkazów Wojskowych» z 13 kwietnia 1920 r., nr 11.

Szanowny Generale!

Ze względów wojennych i organizacyjno-wojskowych, zdecydowałem zniesienie wszystkich dowództw frontów, pomiędzy innymi i frontu Litewsko-Białoruskiego.

Przy tym uważam sobie za przyjemny obowiązek podziękować Panu za pracę na Pańskim odpowiedzialnym stanowisku i wyrazić muszę szczerze uznanie.

Przez rok cały stał Pan na stanowisku bardzo ciężkim, gdzie bardziej, niż gdzie indziej na froncie, trzeba było rozstrzygać wiele z tych łamigłówek operacyjnych i administracyjnych, które młoda armia przy niedostatecznych środkach stawia dowództwu. Rozwiązywał Pan te łamigłówki udatnie i zręcznie, czego dowodem są stałe zwycięstwa, na tym terenie operacyjnym odnoszone, i ogromne rozszerzenie na wschód wpływu Polski i znaczenia oręża naszego.

Obok tego dał Pan w ciągu swej służby w Armii Polskiej dziesiątki dowodów wysokiego poczucia obywatelskiego i istotnego ducha żołnierskiego, składając bez żadnego wahania i bezpretensjonalnie wszelkie względy personalne na rzecz dobra ogólnego oraz na rzecz pogłębienia tak potrzebnej dla nas jednolitości wojska. Życząc Panu powodzenia na nowym stanowisku komendanta jednej z armij, zawiadamiam Pana, że w uznaniu zasług Pana kazałem wygotować dekret, mianujący Pana Generałem Broni w Wojsku Polskim.

Warszawa, dnia 20 marca 1920 r.
Belweder

Józef Piłsudski
Naczelnik Państwa i Naczelnny Wódz.

ODPOWIEDŹ DANA DELEGACJI NIEMCÓW MIESZKAJĄCYCH W POLSCE

(początek kwietnia 1920 r.)

Dziennik warszawski «Naród» z 9 kwietnia 1920 r. podał, z powołaniem się na relację gazet niemieckich, wiadomość, że Naczelnik Państwa przyjął delegację Niemców, mieszkających w Polsce i że udzielił jej niżej przytoczoną odpowiedź.

Ścisłej daty audiencji Niemców w Belwederze «Naród» nie wymienia.